

הפתרון למצוקת הנגב טמון בדרום עצמו

פיתוח בנגב מדבר על שימוש בנכסים מקומיים וייחודיות שיש באזור, על שימוש נכון במשאבים הקיימים ויצירת קשר בין כל תושבי הדרום לפיתוח כלכלי ולפיתוח עתיד בר-קיימא

דנה שקד 02.03.2015 15:49

זעקתם של המפוטרים במפעל כיל שבנגב לא יורדת מהכותרות. יחד עם הזיכרון הטרי של סגירת מפעל מגבות ערד באוקטובר, שוב נוצרת התחושה של פריפריה מוזנחת. סיפורים אישיים ממלאים את אתרי החדשות וכתורות ענק מתנססות על גבי המהדורות המודפסות - וכולם משדרים ייאוש, מצוקה וכאב. התחושה שעולה אצל הקורא הממוצע שאינו תושב הדרום, היא שהנגב מוזנח, שיש פה שממה. אך הסתכלות קרובה על הנגב, עמוקה יותר, נותנת תמונה אחרת ומורכבת. לצד סגירת מפעלים אפשר לראות פיתוח, יוזמה, חדשנות - וכל אלה קורים כאן בזכות האנשים שחיים פה, וללא קשר לניסיונות הכושלים החוזרים ונשנים של ממשלות ישראל לעזור לנגב. משהו אחר קורה בנגב - רחוק מעין העדשה. עשייה חברתית, כלכלית, סביבתית ותרבותית, שאין להתעלם ממנה.

ירוחם הציגה לראשונה את מרכולתה בכנס תיירות בינלאומי שנערך בשבוע שעבר בתל אביב - מרכולת המכילה אפשרויות בילוי ותיירות אינסופיים, כולל מלון בוטיק חברתי ראשון בישראל שנפתח באחרונה. ערד, דווקא ואולי בגלל הקושי, מצמיחה יוזמות חדשניות, ובדומה לירוחם מסתמכת על נכסיה המקומיים ועל ייחודיות האזור שבו היא נמצאת. מיזם 1,000 המיטות הוא מיזם חדש, שמעיד לפתח את התיירות באזור, תחת הסיסמה "אירחת - הרוחת".

חורה מהווה מוקד עלייה לרגל בזכות שני פרויקטים חדשניים שאותם היא מובילה זה כמה שנים: מפעל אלסנאבל, שהוקם ב-2008 כפרויקט כלכלי-חברתי, במטרה להכניס נשים בדואיות למעגל העבודה ולהזין את ילדי חורה והסביבה; ופרויקט ואדי עתיר - יוזמה חדשנית של הקהילה הבדואית בנגב, הכוללת הקמת חווה חקלאית המבוססת על תכנון בר-קיימא, תוך שילוב היבטים חברתיים, כלכליים, סביבתיים, טכנולוגיים ותרבותיים.

מצפה רמון אימצה את נושא הקואופרטיבים, עם פתיחתו לפני יותר מארבע שנים של קואופרטיב "העגלה", שהצליח להוזיל את סל המוצרים של תושביה. במקום פועל גם האנגר אדמה, שכולל בתוכו בית ספר למחול ולהקת מחול, ועורך כמה פסטיבלים מדי שנה.

הגישה המשותפת לכל הפרויקטים האלה מביאה בחשבון את הנכסים המקומיים ומנותבת לפתיחתם של עסקים קטנים ומקומיים. גישה זו בריאה יותר ליישובים כמו ערד, מצפה רמון, חורה ויישובים נוספים באזור. בניגוד לגישות אחרות, היא מהווה עוגן תעסוקתי ארוך טווח ומשמעותי אל מול הבטחות ממשלה שנכשלות פעם אחר פעם.

ניקח לדוגמה את מלון מצדה בערד, שנרכש באחרונה על ידי יזמים פרטיים. המלון מהווה פוטנציאל לקידום התיירות בעיר. על פי הגישה הנשענת על נכסים מקומיים, על היזמים לקדם תעסוקה באמצעות יצירת קשרים כלכליים עם עסקים קטנים באזור, כמו מרפדיה, עסקי מזון ואפייה, אמנות ובעיקר תרבות. אז יוכלו אנשי המקום להסתמך על מקום עבודה קבוע ואיכותי, שנעדר להישאר. כך ייווצרו להם מעגלי תעסוקה שיתמכו זה בזה, והכסף שיעבור ביניהם יישאר באזור ויצמיח מקומות תעסוקה חדשים ותיקווה לכל אלה שהרימו ידיים.

במטרה לפתור את בעיות התעסוקה בנגב, השתמשו ממשלות ישראל, מאז ומתמיד, בפתרונות מסורתיים המושתתים על מדיניות כלכלית שיוצאת מתוך נקודת הנחה של פיתוח הנגב - ולא בפיתוח

בנגב. ההבדל בין השניים עצום. פיתוח הנגב נעשה בצורה של הזרמת כספים לפריפריה באמצעות תמריצים לחברות המעתיקות את מפעליהן לאותם אזורים שלהם מבקשת הממשלה לסייע. לצערנו, המציאות מוכיחה כי עם סיום תקופת המענק, או כשנמצא כוח אדם זול יותר, מועתק המפעל למקום אחר - ותושבי האזור שהועסקו במפעל מוצאים עצמם מובטלים ללא עוגן להישען עליו. פיתוח בנגב, לעומת זאת, מדבר על שימוש בנכסים מקומיים וייחודיות שיש באזור, על שימוש נכון במשאבים הקיימים ויצירת קשר בין כל תושבי הדרום לפיתוח כלכלי ולפיתוח עתיד בר-קיימא.

בעוד כשבעיים ייערכו הבחירות לכנסת. זה הזמן שבו המפלגות חורטות על דגלן סיסמאות, מפזרות הבטחות ועושות כל שביכולתן לזכות בקולות הבוחרים. במערכת בחירות חויית ספינים הזויים, סרטונים רדודים והאשמות הדדיות, מוזנחות, מן הסתם, סוגיות התעסוקה והפיתוח בנגב. ואולם אין זמן טוב מזה להראות למי מהמפלגות יש רצון ויכולת להתמודד עם פיתוח הנגב ולאמץ תפישה כלכלית אחרת - כזו שיכולה לחולל שינויים מרחיקי לכת, ושמוכיחה את עצמה בערים פריפריאליות שונות באירופה ובעולם.

הכותבת היא דוברת תוכנית כלכלה מקומית מקיימת בארגון שתי"ל